
Accountantsverslag 2014

Vooruitkijken

Accountantsverslag 2014
voor gemeente Dalfsen

1 juni 2015

Aan de gemeenteraad van gemeente Dalfsen
t.a.v. de heer drs. J. Leegwater, griffier
Postbus 35
7720 AA Dalfsen

1 juni 2015

Referentie: SJD/e0356192/RS/vg

Accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2014

Geachte raadsleden,

Met genoegen presenteren wij u ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2014 van gemeente Dalfsen. Onze controle is uitgevoerd conform onze opdrachtbevestiging van 23 september 2014. Dit verslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit de controle van de jaarrekening van gemeente Dalfsen. Deze bevindingen zijn op 28 mei 2015 besproken met het ambtelijke management, de directie en de portefeuillehouder financiën.

Ons accountantsverslag bestaat uit vier delen. In deel 1 hebben wij een overzicht opgenomen van onze kernboodschappen. In deel 2 worden de belangrijkste waarnemingen besproken die zijn voortgekomen uit onze controle. In deel 3 wordt een update gegeven over onze eerdere communicatie. Deel 4 geeft een overzicht van de ontwikkelingen die naar onze mening in de nabije toekomst voor gemeente Dalfsen relevant zullen worden.

Graag willen we de inhoud van dit verslag bespreken tijdens de technische behandeling met de raad op 4 juni 2015. Mocht u in de tussentijd vragen hebben dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Wij willen graag van deze gelegenheid gebruik maken om u en uw medewerkers te bedanken voor de medewerking die we ervaren hebben tijdens onze werkzaamheden.

Met vriendelijke groet,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door S.J. Dul MSc RA
director

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Zuiderzeelaan 53, 8017 JV Zwolle, Postbus 513, 8000 AM Zwolle
T: 088 792 00 38, F: 088 792 94 61, www.pwc.nl*

Inhoudsopgave

1. Onze kernboodschappen

2. Belangrijkste controlebevindingen

- 2.1. Controleverschillen, toepassing waarderingsgrondslagen en toelichtingen
- 2.2. De door het college gemaakte schattingen bij het opstellen van de jaarrekening zijn aan te merken als evenwichtig
- 2.3. Actieve sturing op uw grondexploitaties
- 2.4. De invoering van de decentralisaties brengt veel risico's met zich mee
- 2.5. Een nadere analyse van uw jaarrekening
- 2.6. Naleving van Wet Normering Topinkomens (WNT) is adequaat toegelicht in de jaarrekening

3. Update over onze eerdere communicatie

- 3.1. Belangrijkste aandachtspunten interne beheersing 2014
- 3.2. Fraude, fouten en niet-naleving van wet- en regelgeving

4. 2015 en verder

- 4.1. In 2015 extra last vakantiegeld
- 4.2. Inventariseer tijdig uw positie vennootschapsbelasting

1. *Onze kernboodschappen*

1. Wij hebben onze controle afgerond en hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt op de aspecten rechtmatigheid en getrouwheid.
2. Het jaarrekeningproces is goed verlopen. De oplevering was goed te noemen, daarnaast zijn aandachtspunten proactief opgepakt en met ons afgestemd. Belangrijk aandachtspunt is de interne controle op de naleving van de Aanbestedingswet en het eigen inkoopbeleid. Dit aangezien de raad het inkoop –en aanbestedingsbeleid (inclusief hoge eisen ten aanzien van op te vragen aantal offertes) heeft vastgesteld en dit daarom in het normenkader voor rechtmatigheid is opgenomen. De diepgang en reikwijdte van de interne controle is duidelijk verbeterd ten opzichte van vorig jaar, echter hier dienen nog wel verbeteringen in te worden aangebracht. Derhalve hebben wij aanvullende werkzaamheden verricht. Gezien het risicoprofiel van deze controle is het belangrijk dat de controle wordt aangepast.
3. De grondexploitaties vormen een groot aandeel van uw balanstotaal (bijna 37%). Landelijk is er veel aandacht voor de waardering van de grondposities. Ook gemeente Dalfsen heeft in 2014 zorgvuldig aandacht besteed aan de waardering van de grondexploitaties. Onder andere de programmering, fasering en verkoopprijzen zijn hierbij geactualiseerd. Op basis hiervan is in totaal €2,8 miljoen afgewaardeerd op de voorraden. Ook de informatievoorziening over de grondexploitaties is daarbij verder verbeterd. Er is wederom een MPG opgesteld. Daarnaast is de informatie in de paragraaf grondbeleid goed te noemen. Wij kunnen instemmen met de waardering in de jaarrekening 2014. Wel blijft het belangrijk de door het college gemaakte schattingen ten aanzien van onder andere programmering, fasering en prijsstelling adequaat te blijven monitoren. Dit aangezien Dalfsen inmiddels wel een paar projecten kent die risicovol zijn (onder andere Grift III).
4. De gemeente Dalfsen kent een voorziening voor de pensioenen van de huidige en voormalige wethouders (circa €1,6 miljoen). De omvang van de voorziening wordt jaarlijks bepaald op basis van een actuariële berekening die extern wordt opgesteld.

De uitgangspunten (zoals uiteengezet in de toelichting op de jaarrekening) die zijn gehanteerd voor de berekening, zijn conform de meest actuele sterftetabellen en de rentetermijnstructuur van de Nederlandsche bank. Wij kunnen instemmen met deze uitgangspunten.
5. Wij hebben vastgesteld dat de regelgeving conform de WNT is nageleefd. Specifiek aandachtspunt in 2014 was hierbij de verwerking en toelichting van de financiële gevolgen van het vertrek van de voormalige gemeente-secretaris. De huidige verwerking en toelichting voldoet aan het WNT.
6. De gemeente Dalfsen heeft zich voorbereid op de decentralisaties. Inmiddels zijn de decentralisaties enkele maanden van start. In 2015 wordt verder gewerkt aan de inrichting van processen, de informatievoorziening aan de raad en de inrichting van interne controles. Belangrijkste aandachtspunten vanuit het perspectief van de jaarrekening zijn de controle op de rechtmatige verstrekking van de zorg en de PGB-budgetten (inclusief vaststellen daadwerkelijke prestatievergeving).
7. De kwaliteit van de jaarverslaggeving is toegenomen. Wij zijn de afgelopen vier jaren uw accountant geweest. In deze periode hebben we het jaarverslag en de jaarrekening daadwerkelijk zien verbeteren. De huidige jaarrekening biedt naar onze mening goede informatie aan de raad om haar controlerende rol in te vullen.
8. Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van uw SiSa- en IMG-bijlage.
9. We vragen uw aandacht voor de invoering van de Wet op de vennootschapsbelasting per 1 januari 2016. Deze wet zal grote gevolgen hebben voor uw gemeente. Het advies is om de ontwikkelingen goed in de gaten te houden en hier tijdig op in te spelen door middel van cursussen en het inventariseren van de risico's.
10. De interne beheersing van gemeente Dalfsen is van voldoende niveau. De afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet om de beheersing te verbeteren. Daarnaast bestaan aandachtspunten ten aanzien van uw IT-omgeving.

2. Belangrijkste controlebevindingen

2.1. Controleverschillen, toepassing waarderingsgrondslagen en toelichtingen

Uw jaarrekening geeft een getrouw en rechtmatig beeld

Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2014 van gemeente Dalfsen afgerond en hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid, onder voorbehoud van goedkeuring van deze jaarrekening door de raad.

Jaarrekeningproces verder verbeterd, samenwerking goed verlopen

Naar onze mening is de jaarrekeningcontrole 2014 bij de gemeente Dalfsen goed verlopen. De oplevering was van goed niveau. Er was daarnaast een goede samenwerking met uw medewerkers. De organisatie heeft tijdig diverse aandachtspunten (onder andere WNT, grondexploitatie, stelselwijzigingen en voorziening pensioenen wethouders) met ons afgestemd.

Uit de controle blijken nog een aantal aandachtspunten:

- De interne controle op de naleving van de Aanbestedingswet en het eigen inkoopbeleid is het afgelopen jaar aanzienlijk verbeterd. Desondanks bestaan nog wel belangrijke aandachtspunten. Niet alle risico's worden met de huidige controle gesignaleerd. Derhalve hebben wij aanvullende werkzaamheden verricht.
- Daarnaast zijn uit de controle een aantal bevindingen gebleken ten aanzien van de overlopende activa en passiva. Deze zijn uiteindelijk gecorrigeerd. Het proces dient hierop te worden aangescherpt.

Één beperkte bevinding ten aanzien van getrouwheid

Uit onze controle zijn een aantal bevindingen gebleken. Deze zijn echter vrijwel allemaal gecorrigeerd in de jaarrekening. Er resteert één bevinding. Dit betreft een vrijval van een overlopende passivapost (€29.000), aangezien voor dit bedrag geen schuld meer bestaat. De schuld kon derhalve vrijvallen. Deze post is niet aangepast in de jaarrekening. Derhalve hebben wij dit als tekortkoming aangemerkt. Deze bevinding blijft binnen de door u vastgestelde tolerantiegrenzen. Op basis daarvan hebben wij een goedkeurende verklaring voor getrouwheid afgegeven.

Goedkeurend oordeel voor rechtmatigheid

Net als in voorgaande jaren heeft u ook dit jaar zelf interne controlewerkzaamheden uitgevoerd om de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening vast te stellen. Uit de intern uitgevoerde werkzaamheden, en onze review hierop, concluderen wij dat de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties tot stand zijn gekomen conform het door de raad vastgestelde normenkader en de wettelijke regels. De geconstateerde fouten en onzekerheden blijven binnen de door u vastgestelde grenzen. Daarom hebben wij ten aanzien van het aspect rechtmatigheid een goedkeurend oordeel verstrekt.

Belangrijkste aandachtspunt betreft de interne controle op de inkoop en aanbestedingen. In 2014 is de interne controle op de naleving van Europese aanbestedingsrichtlijnen aanzienlijk verbeterd. Derhalve hebben we hier ook gebruik van kunnen maken in onze controle. Uit deze controle komt een bevinding ten aanzien van de naleving van de richtlijnen (€54.000). Dit betreft een doorlopend dossier uit voorgaande jaren dat in 2014 ook niet-Europees is aanbesteed. Dit hebben we derhalve als tekortkoming aangemerkt.

De interne controle op de naleving van de Aanbestedingswet en het eigen inkoopbeleid is daarentegen niet geheel toereikend uitgevoerd. Dit betreft echter wel een risicovol proces, aangezien het inkoop- en aanbestedingsbeleid door de raad is vastgesteld en derhalve ook in het normenkader valt. Het risico op fouten is hierbij hoog, ook omdat de eisen voor het aantal op te vragen offertes behoorlijk hoog zijn vastgesteld. Uit een eerste controle is een bevinding gebleken waarbij ten onrechte niet voldoende offertes waren opgevraagd. Op basis van het inkoopbeleid is het mogelijk dat een afwijking door het college van burgemeester en wethouders nog wordt geautoriseerd. In dat geval is het niet onrechtmatig. Deze inkooporder is hierbij in mei 2015 door het college met terugwerkende kracht geautoriseerd. Derhalve hebben we dit niet als rechtmatigheidsfout aangemerkt. Wel hebben wij op basis van deze bevinding diverse aanvullende deelwaarnemingen moeten uitvoeren op de naleving van het beleid (en daarmee de Aanbestedingswet).

In samenwerking met de organisatie zijn hierbij diverse dossiers gecontroleerd. Uit deze controle komen geen aanvullende bevindingen.

Daarnaast wordt de fout inzake getrouwheid (€29.000) ook als rechtmatigheidsfout aangemerkt, vanwege het niet-naleven van het BBV.

Er zijn geen fouten en onzekerheden in de SiSa-bijlage en IMG-bijlage geconstateerd

Jaarlijks is de SiSa-verantwoording en de IMG-bijlage een onderdeel van uw jaarrekening. Via deze verantwoording worden diverse rijksuitkeringen en provinciale uitkeringen verantwoord. Daarmee vormen de SiSa-verantwoording en de IMG-bijlage de basis voor afwikkeling van deze uitkeringen.

Wij hebben de SiSa-verantwoording en de IMG-bijlage gecontroleerd met inachtneming van de specifieke instructies die door de Rijksoverheid zijn vastgelegd in de “Nota verwachtingen accountantscontrole 2014”.

Op grond van het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) gelden voor de SiSa en IMG andere, zwaardere rapporteringstoleranties dan u als raad in uw controleprotocol heeft opgenomen. Dit om ministeries en de provincie Overijssel in staat te stellen om de specifieke uitkeringen vast te stellen en de Algemene Rekenkamer van informatie te voorzien. Wij hebben bij onze controle van de SiSa-bijlage en de IMG-bijlage bij de jaarrekening 2014 geen afwijkingen geconstateerd. In bijlage A.1 gaan wij nader in op de bevindingen per regeling.

Aanvaardbaarheid van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaggeving en het normenkader voor rechtmatigheid

De jaarrekening is opgesteld door het college van burgemeester en wethouders van gemeente Dalfsen in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Als onderdeel van onze controle en met betrekking tot de jaarrekening hebben wij:

- de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving beoordeeld;
- de juistheid en de volledigheid van de toelichtingen beoordeeld;
- de geschiktheid van het gebruikte normenkader voor rechtmatigheid beoordeeld.

Voorts hebben we in het accountantsverslag 2013 melding gemaakt van verschillende gewijzigde verslaggevingsregels in het BBV die relevant zijn voor de jaarrekening 2014 van gemeente Dalfsen.

Wij hebben de toepassing van deze wijzigingen beoordeeld en hebben hierbij geen onjuistheden geconstateerd. Wij zijn van mening dat de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling die het college van burgemeester en wethouders heeft gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2014 aanvaardbaar zijn.

Wijzigingen in het BBV zijn op een juiste wijze als stelselwijziging verwerkt in de jaarrekening 2014

Op 25 juni 2013, 13 december 2013 en 16 juli 2014 zijn wijzigingsbesluiten genomen ten aanzien van het BBV, die verplicht moeten worden toegepast in uw jaarrekening over 2014. Deze wijzigingen hebben invloed op de benaming van onder andere de balansposten in uw jaarrekening, de diepgang van de vereiste toelichtingen van uw verbonden partijen en de rubricering van de balansposten materiële en financiële vaste activa, vlottende activa, voorzieningen, vaste schulden en vlottende passiva.

Deze wijzigingen zijn als stelselwijziging in de jaarrekening 2014 verwerkt, waarbij ook de vergelijkende cijfers over het boekjaar 2013 zijn aangepast. In uw jaarrekening 2014 is dit adequaat verwerkt en is ook een adequate toelichting gegeven op de aard van de stelselwijziging en het effect daarvan op het vermogen en resultaat over het boekjaar 2014.

Notitie riolering leidt tot aanpassingen in vermogen en voorzieningen

In november 2014 is er een nieuwe notitie riolering van de Commissie BBV verschenen. Essentie van de notitie is dat de wetgever beter wil borgen dat de via rioolheffing ontvangen gelden beschikbaar blijven voor het doel waarvoor ze geheven zijn. Alleen efficiency- en aanbestedingsvoordelen kunnen toegevoegd worden aan een bestemmingsreserve riolering waarover de raad vrij mag beschikken. De overige gelden moeten in een voorziening worden opgenomen. Bestaande reserves moeten per 31-12-2014 voor zover ze niet zijn ontstaan uit bovengenoemde verschillen omgezet worden naar een voorziening. De Commissie BBV adviseert drie voorzieningen:

- voorziening groot onderhoud (art 44 lid 1c);
- spaarbedragen voor toekomstige vervangingsinvesteringen (art 44.lid 1d);
- voorziening voor niet-bestede van derden verkregen middelen (art. 44 lid 2).

Voor de gemeente Dalfsen geldt dat de bestaande reserve riolering (circa €1,1 miljoen), door middel van een stelselwijziging, is omgezet in een egalisatievoorziening riolering (art. 44.lid 2).

Bovengenoemde notitie geldt ook voor de afvalstoffenheffing. Gemeente Dalfsen kent een reserve van ruim €1,4 miljoen. Ook deze reserve is per ultimo 2014 omgezet in een voorziening. Met deze verwerking wordt voldaan aan het BBV.

Toelichtingen in de jaarrekening zijn juist en volledig

Wij hebben de toelichtingen in de jaarrekening beoordeeld en zijn van mening dat deze in overeenstemming zijn met hetgeen is opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. In de afgelopen jaren heeft Dalfsen een aanzienlijke verbetering doorgevoerd in de kwaliteit van de jaarverslaggeving, inclusief toelichting.

2.2. De door het college gemaakte schattingen bij het opstellen van de jaarrekening zijn aan te merken als evenwichtig

Bij het opstellen van de jaarrekening dient het college belangrijke schattingen aangaande de verslaggeving toe te passen en toe te lichten. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2014 beoordeeld. De onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen met de bijbehorende motivering.

Belangrijkste schattingen	Bevindingen		Toelichting
	2014	2013	
Grondexploitatie bevatten veel schattingselementen en vormen een belangrijke doorkijk naar de winst- en verliesgevendheid van de gronden in de grondexploitatie.	●	●	Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de grondexploitatie een betrouwbaar beeld geven van de waardering van uw grondexploitatie. Voor een nadere uiteenzetting hiervan verwijzen wij naar paragraaf 2.3 van deze rapportage.
Verwachte levensduur en waardering materiële vaste activa	●	●	De verwachte levensduur van de verschillende activacategorieën en daarmee de afschrijvingspercentages, zijn evenwichtig en consistent bepaald en in lijn met hetgeen gebruikelijk is, en in lijn met voorgaande jaren. Ook uit de controle van de waardering van vastgoed komen geen aandachtspunten. Wij kunnen daarom instemmen met de inschattingen van het college.
Waardering financiële vaste activa	●	●	Ten aanzien van de overige financiële vaste activa kunnen wij ons vinden in de inschatting van het college dat geen sprake is van duurzame waardeverminderingen.
Waardering vorderingen en overlopende activa	●	●	De vorderingen en overlopende activa die in de jaarrekening zijn opgenomen, zijn juist gewaardeerd. Wel zijn uit de controle een aantal gecorrigeerde correcties gebleken. Het is van belang om het proces nog wat aan te scherpen.
Voorzieningen	●	●	Uit de controle blijken geen bevindingen. De voorziening voor de pensioenen van de wethouders zijn gebaseerd op actuariële berekeningen. Wij hebben de uitgangspunten getoetst. Er wordt voldaan aan de meest actuele rentestand en sterftetabellen. Derhalve kunnen wij hiermee instemmen.
Overige schulden en overlopende passiva	●	●	Vanuit de controle van de overige schulden en overlopende passiva komen geen bijzonderheden naar voren. Wel zijn uit de controle een aantal gecorrigeerde correcties gebleken. Het is van belang om het proces nog verder aan te scherpen.

Controleverschil ●	Vorzichtig ●	Evenwichtig ●	Optimistisch ●	Controleverschil ●
Aanvaardbare bandbreedte – gebaseerd op materialiteitsoverwegingen				

2.3. Actieve sturing op uw grondexploitaties

De grondexploitaties vormen een groot aandeel van uw balans totaal (circa 37%). Grondexploitaties zijn landelijk nog steeds in beweging. Soms lijken tekenen van herstel van de vastgoedmarkt door te zetten. Echter, de verkopen over 2014 zijn landelijk over het algemeen nog beperkt geweest. Het is daarbij de vraag of de herstellende ontwikkeling zich in 2015 daadwerkelijk doorzet.

De afgelopen jaren van beperkte verkopen hebben de onzekerheden in de grondexploitaties verder doen toenemen. Bij diverse gemeenten nemen de verliezen op grondexploitaties toe, dan wel staan positieve resultaten zwaar onder druk. De waardering in de jaarrekening krijgt daarmee nog behoorlijk veel aandacht. Ook de AFM heeft het afgelopen jaar aandacht gevraagd voor de controle van de grondexploitaties. Hierbij zijn een aantal specifieke aandachtspunten aan accountants meegegeven (met name gericht op het krijgen van inzicht in de kwaliteit van de door het college gemaakte schattingen). Dit heeft ertoe geleid dat wij bij de jaarrekeningcontrole 2014 nog meer aandacht hebben besteed aan de controle van de grondexploitaties.

Gemeente Dalfsen heeft in de beheersing en sturing op de grondexploitaties de laatste jaren ook diverse goede stappen gezet. Er is een MPG ingericht, de informatievoorziening in de jaarrekening is toegenomen, de uitgangspunten worden jaarlijks kritisch geactualiseerd en risico's zijn goed inzichtelijk. Daarbij wordt ook kritisch gekeken naar de programmering, fasering en prijsstelling voor de verschillende projecten.

Als gevolg hiervan heeft Dalfsen in 2014 voor een aantal projecten afboekingen doorgevoerd, in totaal circa €2,8 miljoen. Wij hebben de onderliggende onderbouwingen beoordeeld en kunnen instemmen met deze verwerking. Een aantal projecten kennen nu een verwacht resultaat van nihil. Elke negatieve bijstelling van de uitgangspunten heeft bij die projecten (onder andere Grift III en Vechtstraat) direct tot gevolg dat wederom afgeboekt moet worden. De risico's hiervan zijn afdoende opgenomen in het MPG en verwoord in het jaarverslag. Het is echter wel van belang om de ontwikkelingen in deze projecten goed te monitoren.

In deze paragraaf gaan wij in op onze bevindingen en aandachtspunten naar aanleiding van onze controle.

Waardering is onder meer afhankelijk van schattingen

De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op, waarin een schatting is opgenomen van de te maken kosten en opbrengsten. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Hierbij dient te worden gedacht aan het inflatiecijfer waartegen toekomstige kosten en opbrengsten worden gecorrigeerd, gehanteerde rentepercentages, de looptijd van het project (inclusief moment van geplande opbrengsten en kosten) en de uitgifteprijs. Deze parameters bepalen in hoge mate het verwachte financiële resultaat.

Wij hebben de gehanteerde uitgangspunten en parameters beoordeeld. In de tabel op de volgende pagina zijn onze bevindingen weergegeven.

<i>Belangrijkste schattingen</i>	<i>Bevindingen</i>		<i>Toelichting</i>
	<i>2014</i>	<i>2013</i>	
Gehanteerde rekenrente	●	●	Gemeente Dalfsen rekent binnen de grondexploitaties met een rekenrente van 4% (2013: 4%). Dit rentepercentage is op dit moment gebruikelijk binnen de sector. Door de dalende marktrente zal het gemiddelde rentepercentage op de leningenportefeuille in 2015 wellicht verder dalen. Het is daarom van belang om in 2015 te beoordelen in hoeverre het rentepercentage van 4% nog actueel is.
Kostenstijging	●	●	Voor de kostenstijging hanteert de gemeente een oplopend percentage. In 2015 wordt gerekend met 0% (mede door de huidige markt), 2016 en 2017 met 1% en vanaf 2018 met 2%. Het college stelt zich echter op het standpunt dat in de huidige markt nog veel sprake is van aanbestedingsvoordelen en derhalve het realistisch is om in de eerste jaren een lager percentage te hanteren. Het is van belang om de ontwikkeling van de kosten adequaat te monitoren en tijdig het percentage bij te stellen bij ontwikkelingen in de markt.
Opbrengstenstijging	●	●	Waar vorig jaar niet werd gerekend met een opbrengstenstijging, wordt bij de actualisering in 2014 gerekend met 1% opbrengstenstijging in 2017 en 2018 en 1,5% opbrengstenstijging vanaf 2019. Hiermee heeft de gemeente een meer optimistische schatting gemaakt. Het is onzeker in hoeverre dit in de komende jaren daadwerkelijk gerealiseerd kan worden. Voor de waardering in de jaarrekening 2014 kunnen wij hiermee instemmen. De effecten hiervan zijn naar verwachting gering. Wel is het essentieel om de ontwikkeling hiervan adequaat te monitoren.
Gehanteerde programmering/fasering	●	●	In het najaar van 2013 zijn onderzoeken uitgevoerd naar de marktbehoefte voor zowel woningbouw als bedrijventerreinen. Deze uitgangspunten zijn gehanteerd voor de waardering in de jaarrekening 2013. In 2014 zijn geen aanpassingen doorgevoerd in de programmering. Wel is op basis van de werkelijke realisatie (minder verkopen dan verwacht voor 2014) de fasering verder bijgesteld. Hierdoor zijn opbrengsten in latere jaren geraamd. Dit is naar verwachting een meer realistische beweging. Derhalve kunnen wij hiermee instemmen. Wel is het belangrijk de ontwikkeling van de verkopen goed te monitoren. Dit vanwege de onzekerheid die hierin nog bestaat.
Waardering NIEGG/overige gronden	●	●	De NIEGG en overige gronden zijn gewaardeerd tegen taxatiewaarde dan wel de agrarische waarde van de grond. Hiermee zijn de risico's in de waardering voor de jaarrekening beperkt.

Controleverschil ●	Voorzichtig ●	Evenwichtig ●	Optimistisch ●	Controleverschil ●
-----------------------	------------------	------------------	-------------------	-----------------------

Aanvaardbare bandbreedte – gebaseerd op materialiteitsoverwegingen

Wij kunnen instemmen met de in de jaarrekening toegepaste waarderingsgrondslagen en de door het college gemaakte afwegingen en schattingen.

2.4. De invoering van de decentralisaties brengt veel risico's met zich mee

De decentralisaties zijn doorgevoerd, nog veel onzeker

De decentralisaties zijn met ingang van 1 januari 2015 van start gegaan. Een spannende tijd die kansen en risico's met zich meebrengt.

Hoewel de decentralisaties zijn ingevoerd vanaf boekjaar 2015 en daarom (nauwelijks) invloed hebben op uw jaarcijfers 2014, hebben wij tijdens onze controle gekeken naar de status van de implementatie van de decentralisaties.

Op dit moment bestaat landelijk nog veel onzekerheid over de uitgaven. Veel instellingen hebben nog geen facturen ingediend, er bestaat onduidelijkheid over de rechtmatigheid van de uitgaven en veel gemeenten zijn nog zoekende naar informatie om ook de raad te kunnen informeren. Dalfsen is actief betrokken bij de (regionale) implementatie van de decentralisaties.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is door Dalfsen goed inzicht geboden in de risico's van de decentralisaties (gesplitst in AWBZ-WMO, en Participatiewet). Om de risico's op te vangen kan in elk geval gebruik worden gemaakt van de reserve decentralisaties (€1,5 miljoen). De werkelijke risico's zijn nog niet duidelijk. Dit mede omdat nog niet alle informatie beschikbaar is. Dit is bij vrijwel alle gemeenten het geval.

Naar verwachting zal gedurende 2015 meer informatie beschikbaar komen van onder andere de zorgverleners. Dan kan naar verwachting ook beter inzichtelijk worden gemaakt welke financiële risico's u loopt. Wij hebben het college geadviseerd om in de tussentijdse rapportages nadrukkelijk in te gaan op de stand van zaken van de risico's en de risicoprofielen.

Processen lijken ingericht, procesbeschrijvingen zijn nog niet allemaal geactualiseerd

De decentralisaties hebben een grote impact op de werkwijzen binnen gemeente Dalfsen. In de praktijk blijkt dat er over het algemeen werkwijzen zijn geïmplementeerd. Echter, procesbeschrijvingen zijn nog niet geheel geactualiseerd c.q. beschreven.

Wij vragen het college hiervoor wel passende aandacht zodat ook tijdige tussentijdse bij- en aansturing in processen mogelijk is. Daarbij is de inrichting van de interne controles op de processen een belangrijk aandachtspunt. Met name in de periode van de overgang en start van de gedecentraliseerde taken blijkt dat landelijk nog niet alle processen adequaat werken.

Dit brengt een verhoogd risicoprofiel met zich mee. Hierop dient te worden ingespeeld in de interne controles. Het is van belang dit tijdig op te nemen in het interne controleplan.

Verantwoording rechtmatige verstrekkingen PGB-budgetten is een aandachtspunt

Met ingang van 2015 wordt de financiële uitbetaling, registratie en afwikkeling van de PGB-budgetten voor gemeenten uitgevoerd door de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Voor de gemeente is het van belang grip te hebben op juiste en rechtmatige verantwoording van de gemeentelijke bestedingen. Op dit moment wordt door de SVB gekeken naar een mogelijke verantwoordingssystematiek richting gemeenten. Deze ontwikkeling is ook voor uw gemeente van belang. Daarnaast is het van belang dat de gemeente zelfstandig een monitoring heeft op deze uitgavenstroom.

Verantwoording rechtmatige verstrekkingen van zorg is een aandachtspunt

Voor het leveren van zorg heeft u eind 2014 contracten gesloten met leveranciers (onder andere in regionaal verband). Tegelijkertijd waren nog niet alle cliënten die zorg ontvingen in 2014 in beeld en is afgesproken dat zorg aan bestaande cliënten vooralsnog wordt gecontinueerd. In de loop van 2015 zult u declaraties van de zorgaanbieders ontvangen en moet u alsnog vaststellen dat de gedeclareerde kosten rechtmatig zijn. Naar verwachting zal een belangrijk deel passen binnen de afgesloten contracten, waarbij u vanzelfsprekend wel moet vaststellen dat aan de bepalingen van het contract is voldaan. Daarnaast zal er ook een deel van de zorg wellicht niet passen. Hiervoor dient nog een overgangsregeling met de zorgaanbieders te worden getroffen.

Wij adviseren u op korte termijn de afspraken te maken over de wijze van verantwoorden door de zorgaanbieders en de verwachte werkzaamheden van de huisaccountant van de instellingen daarbij vast te leggen in een controleprotocol. Hierbij bestaat wel de verwachting dat er landelijk afspraken worden gemaakt over een vorm van horizontaal toezicht. De uitkomsten en het moment van ingaan hiervan zijn echter nog niet duidelijk.

Aandacht voor de volgende stap: inregelen periodieke informatievoorziening is van groot belang

Gegeven de nog bestaande onzekerheden is het van groot belang dat de gemeente mede in het licht van de noodzakelijke voortgang meerdere scenario's uitwerkt en bovendien ervoor zorg draagt dat in het implementatietraject voldoende mogelijkheden worden ingebouwd om bij te sturen (kostenflexibiliteit) en bovendien wordt zorg gedragen voor vroegtijdige, specifieke stuurinformatie over de voortgang van de decentralisaties in hun onderlinge samenhang, bij voorkeur langs de lijnen van de hiervoor genoemde uitgewerkte plannen. Daarnaast is het van belang om benodigde management- en sturingsinformatie te ontwikkelen. U heeft aangegeven hiermee gestart te zijn en beoogt dit in het voorjaar 2015 af te ronden.

2.5. Een nadere analyse van uw jaarrekening

Wij hebben op hoofdlijnen de informatiewaarde van de jaarstukken beoordeeld. De jaarstukken 2014 bestaan volgens het BBV uit het jaarverslag en de jaarrekening. Op zijn beurt bestaat het jaarverslag uit de programmaverantwoording en de verplichte paragrafen. De jaarrekening bevat de programmarekening, de balans en een toelichting op beide. Hieronder hebben wij op een aantal onderdelen van de jaarstukken onze visie opgenomen ten aanzien van de leesbaarheid en kwaliteit van het desbetreffende onderdeel.

Wettelijke eisen worden nageleefd

Als uw accountant dienen wij ingevolge artikel 213, lid 3 onder d van de Gemeentewet te vermelden of uw jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening. Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden hebben wij geen tekortkomingen of inconsistenties te melden op dit gebied.

Kwaliteit van de jaarstukken is afgelopen jaren verbeterd

De jaarstukken zijn de afgelopen jaren behoorlijk in kwaliteit toegenomen. Er staat een jaarrekening van voldoende niveau met goede toelichtingen. Daarbij is in het jaarverslag ook op een gestructureerde wijze weergegeven in hoeverre de afgesproken prestaties zijn gerealiseerd. In de jaarrekening zijn hierbij al een aantal kengetallen opgenomen vooruitlopend op de BBV-wijzigingen in 2015.

Ook in de paragrafen is veel informatie opgenomen. Dit biedt naar onze mening aan de raad veel inzicht in de ontwikkelingen op specifieke onderdelen van de gemeente (onder andere weerstandsvermogen, grondbeleid en bedrijfsvoering).

Veel kleinere verschillen verklaren het verschil tussen begroting en werkelijke realisatie

Om inzicht te geven in het voorspellend vermogen van de gemeente, geven wij in het volgende overzicht de verschillen weer zijn tussen de primaire begroting, de aangepaste begroting en de programmarekening 2014.

(in €1.000)	Begroting voor wijzigingen	Begroting na wijzigingen	Realisatie	Vershil
Resultaat voor bestemming	966	9.575	8.050	(1.525)
Mutaties reserves	(1.306)	(10.740)	(9.488)	1.252
Resultaat na bestemming	(340)	(1.165)	(1.438)	273

(tussen haakjes betreft een voordeel)

In de jaarrekening is per programma ingegaan op de belangrijkste verschillen tussen de begroting en de werkelijke realisatie. Het verschil tussen begroting en realisatie wordt met name verklaard door diverse kleinere verschillen per programma. Sommige verschillen hadden wellicht eerder bijgesteld kunnen worden in de begroting. Wij hebben het college gevraagd hier extra alert op te zijn in de komende jaren.

Financiële positie lijkt uitstekend, goed volgen risico's van belang

Wij hebben de financiële positie van gemeente Dalfsen nader beoordeeld. Hieruit blijkt dat de verhouding eigen vermogen versus het totale vermogen van de gemeente uitstekend lijkt (ruim 61%). Wel is het eigen vermogen in 2014 aanzienlijk afgenomen door de overheveling van de reserves voor reiniging en riolering naar de voorzieningen en de inzet van de reserve voor het realiseren van de Trefkoele. Daarnaast blijkt uit de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing dat ook het weerstandsvermogen ruim voldoende is (ratio typeert als uitstekend). Ondanks de goede financiële positie is het wel van belang om de risico's goed te blijven monitoren.

2.6. Naleving van Wet Normering Topinkomens (WNT) is adequaat toegelicht in de jaarrekening

Wij hebben op grond van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) de naleving van de WNT door gemeente Dalfsen gecontroleerd. De WNT is van kracht vanaf 1 januari 2013. De regelgeving is echter complex. In de loop van 2014 werd duidelijk dat de normen voor de uitvoering van de WNT niet altijd eenduidig waren. Hieraan is invulling gegeven door de publicatie van de Beleidsregels toepassing WNT (26 februari 2014) en de Regeling bezoldigingscomponenten WNT (26 februari 2014).

Bij besluit van de minister van BZK d.d. 12 maart 2014 is besloten dat geen toezicht zal worden uitgeoefend op de naleving van de openbaarmakingsverplichting voor niet-topfunctionarissen zonder dienstbetrekking. Accountants hoeven op dit onderdeel in 2014 geen controle uit te voeren.

De WNT-verantwoording van de gemeente Dalfsen is opgenomen in de toelichting van de jaarrekening. Hierbij is een toelichting opgenomen op de bezoldiging van de gemeentesecretaris en de griffier. Uit onze controle zijn geen tekortkomingen gebleken. Wel was een belangrijk aandachtspunt de verantwoording van de voormalige gemeentesecretaris. Normaal gesproken had de voormalige gemeentesecretaris recht op WW en bovenwettelijke WW. Door gemeente Dalfsen is gekozen voor een constructie met een outplacement-bureau. Hierdoor worden de kosten voor de gemeente beperkt. Op basis van een nadere analyse is gebleken dat de huidige verwerking voldoet aan de WNT. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een overgangsregeling. Derhalve kunnen wij met de huidige verwerkingwijze en toelichting instemmen.

WNT blijft een dynamisch dossier – wijzigingen in 2015

Met ingang van 2015 is de WNT gewijzigd. Deze gewijzigde wet is algemeen bekend als 'WNT 2'. De belangrijkste wijziging ten opzichte van 2014 is dat de maximale bezoldiging voor topfunctionarissen is verlaagd naar 100% van een ministerssalaris (€178.000). Dit was in 2014 €230.494.

3. Update over onze eerdere communicatie

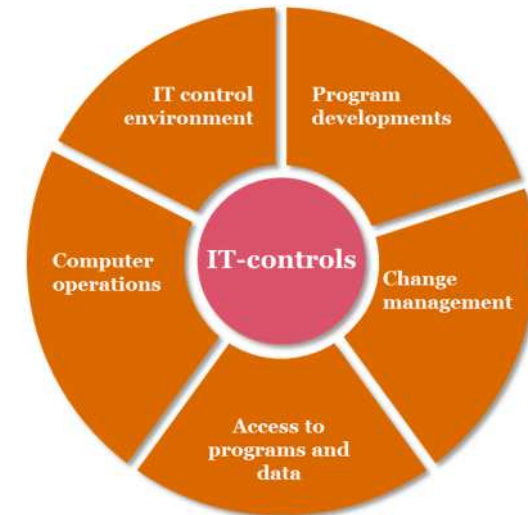
3.1. Belangrijkste aandachtspunten interne beheersing 2014

In dit deel geven wij een samenvatting van de belangrijkste geconstateerde controlerisico's op het gebied van de interne beheersing en de uitkomsten van onze controlewerkzaamheden bij de voltooiing van de controle. De belangrijkste aandachtspunten zijn middels een managementmeeting besproken met het management. De interne beheersing is hierbij van een voldoende niveau. Onderstaand hebben wij de belangrijkste aandachtspunten/waarnemingen weergegeven:

- Dalfsen is in voorbereiding op de decentralisaties. Wij hebben een opvolging weergegeven in hoofdstuk 2.
- Er wordt actief gestuurd op de grondexploitaties. Hierbij worden de ontwikkelingen op de vastgoedmarkt adequaat vertaald naar maatregelen in de grondexploitaties. Voor de jaarrekeningcontrole 2014 is wederom kritisch gekeken naar de uitgangspunten
- Het interne controleplan 2014 moest tijdens de interim-controle nog worden opgesteld. Wij hebben gevraagd om het opstellen van een risicogerichte controle. De interne controle op sociale zaken en WMO is niet tijdig uitgevoerd. Wij hebben geadviseerd dit meer gedurende het jaar uit te voeren.
- Wij hebben aandacht gevraagd voor de controle op de naleving van het inkoop -en aanbestedingsbeleid. Dit aangezien dit is opgenomen in het normenkader en dit risico's met zich meebrengt.
- Er bestond een ongewenste functievermenging in de mutatie van crediteurenstamgegevens. Dit is naar wij hebben begrepen eind 2014 opgelost.

Enkele bevindingen ten aanzien van uw IT-omgeving

Vanuit wet- en regelgeving is het vereist dat wij een reflectie geven op de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking. Wij beoordelen uw geautomatiseerde gegevensverwerking op de volgende vijf aspecten:

Wij hebben uw IT-omgeving beoordeeld. Uit deze beoordeling komen een aantal aandachtspunten naar voren, waaronder:

- Het wijzigingsbeheer van FMS (financiële applicatie) kan worden verbeterd. Er is geen formele procedure ingericht voor het wijzigen in FMS.
- Er vindt geen periodieke controle plaats op de autorisaties in de financiële applicatie. Daarnaast komt het voor dat uit dienst treders te laat in het systeem worden afgemeld.
- Het wachtwoordbeleid kan verder worden aangescherpt.
- Dalfsen werkt samen met andere gemeenten op het gebied van IT. De systeembeheerders/applicatiebeheerders van deze gemeenten hebben toegang tot elkaars systemen. Dit kan risico's met zich meebrengen.
- De gemeente beschikt niet over een formeel vastgestelde procesbeschrijving voor back-ups en incident/probleem management.

Wij hebben het college geadviseerd maatregelen te nemen op de genoemde bevindingen.

3.2. Fraude, fouten en niet-naleving van wet- en regelgeving

Fraudewerkzaamheden

De verantwoordelijkheid voor de jaarrekening berust bij het college en het management. Uit dien hoofde zijn het college en het management verantwoordelijk voor het beschermen van het vermogen van de organisatie, het voeren van een afdoende financiële administratie en het in stand houden van een geschikt systeem van interne beheersing (waaronder procedures voor het waarborgen van de betrouwbaarheid en continuïteit van geautomatiseerde systemen en het voorkomen en opsporen van fraude, overige onregelmatigheden en fouten en niet-naleving van wet- of regelgeving). Wij hebben onze controle zodanig ingericht dat wij een redelijke mate van zekerheid verkrijgen dat de jaarrekening in zijn geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat die het gevolg zijn van fraude of fouten.

Onze controle bestond niet uit een uitvoerige controle van transacties zoals noodzakelijk zou zijn om fouten of fraude die niet hebben geleid tot materiële afwijkingen in de jaarrekening te kunnen opsporen. Het dient te worden onderkend dat het controleproces inherente beperkingen kent. Als gevolg van de aard van fraude, met name wanneer daarbij sprake is van verhulling door samenzwering en vervalsing van documenten, is het mogelijk dat bij een controle die is opgezet en uitgevoerd in overeenstemming met algemeen aanvaarde controlestandaarden materiële fraude niet wordt ontdekt.

Hoewel doeltreffende interne beheersingsmaatregelen het risico dat fouten en fraude zich voordoen of onontdekt blijven, doen afnemen, wordt dit risico hiermee niet weggenomen. Wij kunnen daarom niet garanderen dat eventuele fouten of gevallen van fraude ontdekt worden.

Gegeven de inherente beperkingen van het controleproces en het interne beheersingssysteem kan en mag er niet op vertrouwd worden dat ons onderzoek alle fouten of gevallen van fraude aan het licht zal brengen.

Onafhankelijkheid gewaarborgd

We hebben onze naleving van de externe standaarden en de wereldwijde onafhankelijkheidsstandaarden van PwC voor onze totale dienstverlening in 2014 bewaakt en bevestigd dat we aan deze onafhankelijkheidsverplichtingen hebben voldaan.

4. 2015 en verder

4.1. In 2015 extra last vakantiegeld

In het principeakkoord cao gemeenten 2013-2014 wordt het Individuele Keuzebudget (IKB) geïntroduceerd. Uiterlijk 1 januari 2016 moet dit ingevoerd worden. Er is op dit moment echter discussie of dit niet nog 1 jaar wordt uitgesteld. Het vakantiegeld is onderdeel van het IKB en moet gereserveerd en ingezet worden in het jaar dat het opgebouwd wordt. De afspraken over het uitbetalen van het vakantiegeld over de periode juni tot en met december 2015 zijn nog niet bekend. De mogelijke varianten zijn:

- volledige uitkering 2015;
- volledige uitkering 2016;
- uitkering gespreid over 2015 en 2016.

De Commissie BBV is van mening dat het moment van uitbetalen niet leidend is voor het moment dat de last moet worden genomen. De verplichting tot het uitbetalen van het opgebouwde vakantierecht over de periode juni-december 2015 vindt zijn oorsprong in 2015. In de jaarrekening 2015 zal daarom deze extra last van deze zeven maanden verantwoord moeten worden. Dit betreft een feitelijke verplichting welke als kortlopende schuld verantwoord moet worden, tenzij deze al uitbetaald is in 2015. Wij adviseren het college om, indien dit nog niet gebeurd is, met deze extra last rekening te houden in de (bijgestelde) begroting 2015. Hierbij is het te adviseren om de ontwikkelingen rondom het IKB te volgen. Het effect van een jaar uitstel op het moeten opnemen van een schuld in de jaarrekening is hierbij nog niet duidelijk.

4.2. Inventariseer tijdig uw positie vennootschapsbelasting

De huidige Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (Wet Vpb) heeft ter zake van de positie van overheidslichamen al tientallen jaren geen echte wijziging meer ondergaan. De Europese Commissie (EC) heeft Nederland verzocht de ongelijkheid tussen overheid en bedrijfsleven op te heffen.

In grote lijnen schrijven de Europese regels voor, dat indien activiteiten zowel door overheidslichamen als door private partijen (kunnen) worden verricht er geen sprake mag zijn van ongeoorloofde (fiscale) staatssteun.

Grosso modo is daarvan sprake als de overheidslichamen niet worden belast met vennootschapsbelasting en de private partijen wel. Anders gezegd: tussen hen moet sprake zijn van een fiscaal 'Level Playing Field'.

Van een dergelijke fiscale gelijkheid is volgens de EC nu in Nederland onvoldoende sprake. Daarom heeft de EC op 2 mei 2013 geoordeeld, dat Nederland passende maatregelen moet treffen om de bestaande regels zodanig aan te passen dat wel sprake is van een Level Playing Field.

Op Prinsjesdag, 17 september 2014, is het definitieve wetsvoorstel gepresenteerd aan de Tweede Kamer. Het wetgevende proces is beoogd razend snel plaats te vinden. Het wetsvoorstel is op 18 december 2014 door de Tweede Kamer aangenomen. Inmiddels zijn de voorbereidingen voor de behandeling van het wetsvoorstel in de Eerste Kamer in volle gang. De wet zal dan per 1 januari 2016 van toepassing worden.

Welke impact kan het wetsvoorstel hebben?

De wijziging raakt publiekrechtelijke rechtspersonen zoals de Staat (meer precies de departementen), gemeenten, provincies, waterschappen, gemeenschappelijke regelingen, ZBO's, maar ook private rechtspersonen waarin zij deelnemen of anderszins (bijvoorbeeld bestuurlijk) mee gelieerd zijn. Naar nu in het algemeen wordt verwacht zal er forse impact kunnen optreden ten aanzien van (onder andere):

- grond- en vastgoedbedrijven;
- vervoersactiviteiten;
- exploitatie van bijzonder accommodaties zoals zwembaden;
- dienstverlening buiten de eigen kring;
- allerlei samenwerkingsverbanden bijvoorbeeld op het gebied van afval, ICT;
- financieringsactiviteiten.

Vrijstellingen

Hoewel het wetsvoorstel voorziet in een aantal belangrijke vrijstellingen zoals de interne-, de overheidstaak- en de samenwerkingsverbandvrijstelling zullen, ook als die vrijstellingen van toepassing zijn, de administratie- en compliance verplichtingen fors toenemen. Dit heeft onder andere te maken met de wijze waarop deze vrijstellingen nu zijn vormgegeven.

Op 18 december 2014 is door de Tweede Kamer een amendement aangenomen waarmee een aanvullende vrijstelling wordt opgenomen. Als gevolg van dit amendement kunnen activiteiten die op basis van een dienstverleningsovereenkomst worden verricht aan een ander overheidslichaam worden vrijgesteld. Voorwaarde voor de vrijstelling is dat de betreffende activiteiten bij de afnemer van deze dienst onder de overheidstaakvrijstelling zouden vallen, als de activiteiten door het afnemende overheidslichaam zelf zouden worden verricht.

Wat kunt u nu doen?

Vele partijen zijn nu echt gestart met opleidingen en inventarisaties om zo Vpb-kennis op te bouwen en grip te krijgen op de mogelijke impact voor onder andere begrotingen en plannen. Een bijzonder punt van aandacht vormt de identificatie en allocatie van de voor de Vpb in aanmerking te nemen opbrengsten en kosten als ook, waar relevant, het opstellen van een openingsbalans. Tot slot is het ook van belang tijdig bewustzijn te creëren binnen uw organisatie en na te denken over vragen als wie verantwoordelijk is voor wat en wat de eventuele veranderingen zijn ten aanzien van de interne organisatie en processen.

Kortom het 'Vpb-dossier' is nu echt en zal heel snel realiteit worden. Het eigen Vpb-dossier is altijd maatwerk. De echte impact bij u is altijd sterk afhankelijk van de feiten en omstandigheden, maar ook van de mogelijkheden en de bereidheid om te heroriënteren (op activiteiten) en te herstructureren.

A. *Bijlagen*

A.1. Single information Single audit (SiSa) en Investeren met Gemeenten (IMG)

Wij hebben in onze controle specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de bijlage inzake SiSa en IMG bij de jaarrekening 2014 van gemeente Dalfsen. Onze werkzaamheden varieerden van het beoordelen van de interne beheersing tot het uitvoeren van detailcontroles. In de bijlage bij de jaarrekening zijn twee typen indicatoren opgenomen:

- indicatoren (bedragen en andere kwantitatieve gegevens, veelal prestatie-indicatoren), die van invloed zijn op de financiële vaststelling;
- indicatoren, zonder invloed op de financiële vaststelling.

Voor de eerste indicator geldt dat er een relatie is tussen de jaarrekening en de bijlage. Wij hebben op deze indicatoren een reguliere rechtmatigheidscontrole uitgevoerd en indien specifiek gevraagd, is de deugdelijke totstandkoming van de indicator beoordeeld. De tweede indicator heeft normaliter geen directe relatie met de gemeentelijke jaarrekening. Deze indicatoren zijn noodzakelijk voor het departementale jaarverslag. Bij deze indicatoren hebben wij alleen de deugdelijke totstandkoming van de indicator beoordeeld en dus niet de rechtmatigheid vastgesteld.

Voor de bevindingen uit onze controle gelden op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden ('BADO') zwaardere rapporteringstoleranties dan voor andere onderdelen van de reguliere jaarrekening.

In dit rapport van bevindingen hebben wij per specifieke uitkering fouten en onzekerheden, boven een vastgestelde financiële grens, opgenomen voor zover deze niet door de gemeente zijn gecorrigeerd. De financiële grens is afhankelijk gesteld van de omvangsbasis van de regeling. De omvangsbasis wordt gebaseerd op de gevraagde indicator. Bij een gevraagde indicator van 'bestedingen gedurende het jaar' wordt de omvangsbasis bijvoorbeeld gevormd door de bestedingen in de regeling. De financiële grens is per specifieke uitkering:

- €12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan €125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan €125.000 en kleiner dan of gelijk is aan €1.000.000;
- €125.000 indien de omvangsbasis groter is dan €1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. Het gaat alleen om het rapporteren van de waargenomen fouten en onzekerheden voortkomende uit de accountantscontrole.

Op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole uitgegeven door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties rapporteren wij door middel van de hiernavolgende voorgeschreven tabel de geconstateerde fouten of onzekerheden per regeling. Voor de IMG-regelingen is een soortgelijke tabel opgenomen.

SiSa

Nr	Naam specifieke uitkering of overige	Totale fout of onzekerheid per specifieke uitkering	Totale omvang van de fout of de onzekerheid	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2015 (OAB)	Geen	N.v.t.	N.v.t.
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SISA tussen medeoverheden	Geen	N.v.t.	N.v.t.
G1	Wet sociale werkvoorziening (Wsw) gemeente 2014	Geen	N.v.t.	N.v.t.
G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw) totaal 2013	Geen	N.v.t.	N.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Wwb gemeente 2014	Geen	N.v.t.	N.v.t.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente 2014	Geen	N.v.t.	N.v.t.
G5	Wet participatiebudget (Wpb) gemeente 2014	Geen	N.v.t.	N.v.t.

IMG

Naam specifieke uitkering of overige	Totale fout of onzekerheid per specifieke uitkering	Totale omvang van de fout of de onzekerheid	Toelichting fout/onzekerheid
Invulling chichoreifabriek	Geen	N.v.t.	N.v.t.
Waterfront	Geen	N.v.t.	N.v.t.